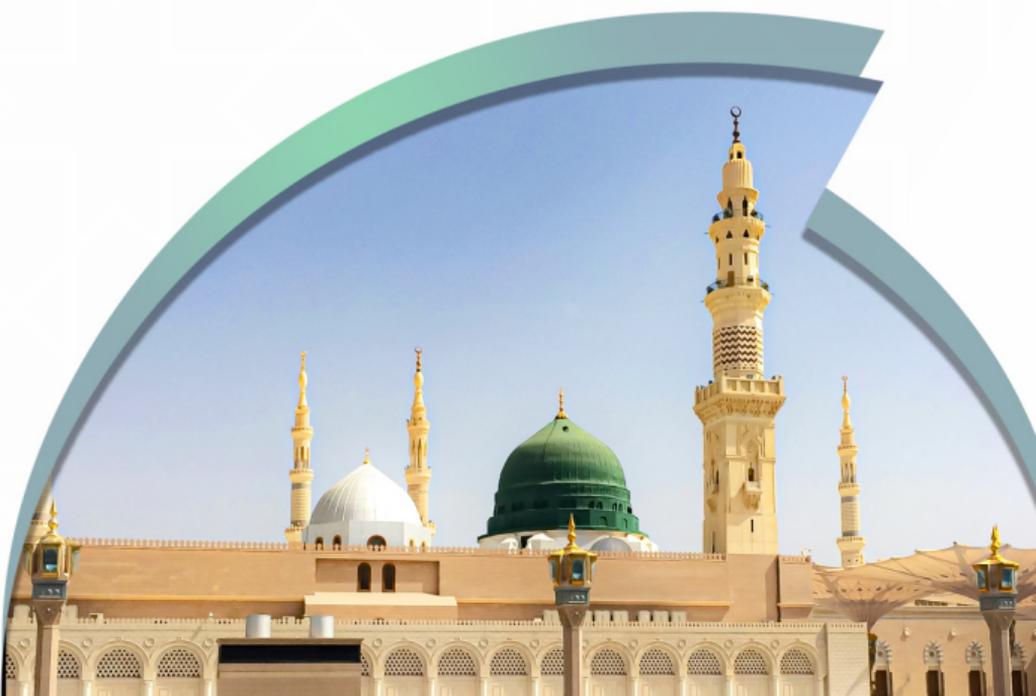

Масжиди Набавийни зиёрат қилиш одоблари ва ҳукмлари ҳақида қўлланма

Ўзбек

أوزبكي

شركاء التنفيذ :

المحتوى الإسلامى

رواد التراجم

بيان الإسلام

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص

Tel : +966 50 244 7000

info@islamiccontent.org

Riyadh 13245-2836

www.islamiccontent.org

Оламлар Рабби Аллоҳ таолога ҳамд бўлсин. Пайғамбарларнинг энг охиргиси Муҳаммадга, У зотнинг аҳли-оилаларию асҳобларининг барчасига Аллоҳнинг салавати ва саломи бўлсин.

Аmmo баъд:

Бу Масжиди Набавий зиёратига оид одоблар ҳақида қисқача рисола. Рисоламизда кўпинча зиёратчилар муҳтож бўладиган нарсаларни баёнладик.

Аллоҳ таолодан бу ишимизни холис ўзининг юзи учун қилишини ва барча мусулмонларга бу китоб орқали манфаат беришини сўраймиз.

Ҳар хил тиллардаги исломий мазмунга эга хизматлар бўйича илмий қўмита

Масжиди Набавийни зиёрат қилиш одоблари ва ҳукмлари ҳақида қисқача қўлланма

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг масжидларини зиёрат қилиш мустаҳаб амал ҳисобланади. Бу зиёратнинг белгиланган вақти йўқ ва у ҳаж амалларидан ҳам эмас. Ҳаж қилувчилар — эркаклар ҳам, аёллар ҳам — Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қабрларини ёки Бақиъ қабристонини зиёрат қилишга мажбур эмаслар.

Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қабрларини зиёрат қилиш учун кўч боғлаб бориш ва сафар қилиш мумкин эмас. Чунки ибодат мақсадида йўлга чиқиш — қабрларни зиёрат қилиш учун эмас, аксинча, фақат учта масжид учунгина жоиздир. **Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам:**

«لَا تُشَدُّوا الرِّحَالَ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِي هَذَا، وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى»

«Кўч боғлаб бориш фақат уч масжидгагина бўлади: Менинг ушбу масжидимга, Масжидул Ҳаромга ва Масжидул Ақсога», деганлар. Имом Бухорий (1189) ва Муслим (827). Мадинадан узоқ бўлган киши у ердаги қабрни зиёрат қилиш учун сафар қилиши мумкин эмас, лекин, Масжиди Набавийни қасд қилиб сафар қилиши жоиз. Унга етиб келгач У зот ва асҳобларининг қабрларини зиёрат қилади. Шунда қабрларини зиёрат қилиш масжидларини зиёрат қилиш ичига кириб кетади.

Аёл кишининг на Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам ва на бошқа қабрларни зиёрат қилиши шариатда мақулланмаган. Чунки Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам қабрларни зиёрат қилувчи аёлларга лаънат айтганлар. Бунинг сабаби — бундай зиёратлар вақтида қаттиқ йиғи, кийим ертиш ва бошқа шариатга хилоф ишлар содир бўлиши мумкинлигидир. Лекин, аёлларга масжидда ҳам, бошқа жойда ҳам Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга кўп салавот айтиш тавсия қилинади. Чунки у зот соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

«لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عَيْدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ».

«Уйларингизни қабристонга айлантириб қўйманглар, менинг қабримни ҳам ийдгоҳ қилиб олманглар! Менга салавот айтинглар, чунки қаерда бўлсангиз ҳам, (айтган) салавотларингиз менга етказилур». Яна Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ، يُبَلِّغُونِي مِنْ أُمَّتِي السَّلَامَ».

«Аллоҳнинг ер юзида саёҳатчи фаришталари бор. Улар умматимдан менга салом етказадилар», деганлар.

Масжиди Набавийга кираётганда ўнг оёғи билан кириб: «Аллоҳуммафтаҳли иббаба роҳматик», деб айтиш мустаҳаб.

Маъноси: Аллоҳим раҳмат эшикларингни оч!
Бошқа масжидларга ҳам шундай кирилади.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам масжидларига кираётганда айтиладиган хос дуо йўқ.

Сўнгра икки ракат таҳийятул масжид ўқийди.

Агар намоз ўқишдан қайтарилган вақт бўлмаса, хоҳлаганича икки ракатикки ракат қилиб намоз ўқиши жоиз. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:
«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيَمَا سِوَاهُ، إِلَّا
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ»

«Мана бу масжидимда ўқилган намоз бошқа жойларда ўқилган мингта намоздан яхшироқдир, фақат Масжидул Ҳаром бундан мустасно», дедилар. Имом Бухорий (1190) ва имом Муслим (1394).

Агар имкони бўлса, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг минбари билан ҳужралари орасида жойлашган «Равза»да намоз ўқишга ҳаракат қилиш керак. Чунки Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ».

«Менинг уйим билан минбарим орасидаги жой — жаннат боғларидан бир боғдир», деганлар.

Имом Бухорий (1195) ва имом Муслим (1390). Агар унга Равзада намоз ўқиш имкони бўлмаса, масжиднинг исталган жойида намоз ўқиши мумкин. Бу - жамоат намозидан ташқари ҳолатга тааллуқли. Аммо агар жамоат билан намоз ўқиладиган бўлса, у ҳолда имомдан кейинги биринчи сафда туришга ҳаракат қилиш керак. Чунки бу ҳақда келган умумий далиллар шунга далолат қилади.

Агар Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам ва икки саҳобаларининг қабрини зиёрат қилмоқчи бўлса:

Қабрларининг олдида одоб ва виқор билан туради. Сўнгра паст овозда: «Ассалааму алайка яа Расулulloҳ ва роҳматуллоҳи ва барокаатуҳ» дея салом беради. Маъноси: Ё Расулulloҳ сизга Аллоҳнинг саломи, раҳмати ва баракаси бўлсин. Агарда: «Ашҳаду аннака Расулulloҳи ҳаққон, ва аннака қод баллағтар-рисалаҳ, ва аддайтал-аманаҳ, ва жааҳадта фи-ллааҳи ҳаққо жиҳадиҳи, ва насоҳтал-умма, фа жазака-ллоҳу ан умматика афзола ма жаза набийан ан умматих», деса ҳам бўлади.

Маъноси: Мен гувоҳлик бераманки, сиз Аллоҳнинг ҳақиқий Расулисиз. Албатта, сиз рисолатни етказдингиз, омонатни адо этдингиз, Аллоҳ йўлида ҳақиқий жиҳод қилдингиз ва умматга холис насихат қилдингиз. Аллоҳ таоло сизни умматингиз номидан барча пайғамбарларга берилган мукофотларнинг энг афзали билан мукофотласин.

Сўнгра озгина ўнга юриб Абу Бакр сиддиққа салом беради.

Сўнгра яна озгина ўнга юриб Умар ибн Хаттоб разияллоҳу анҳуга салом беради. Ибн Умар разияллоҳу анҳумо Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам ва икки асҳобларига салом берганда кўпинча: «Ассалааму алайка яа Расулulloҳ, Ассалааму алайка яа Абаа бакр, Ассалааму алайка яа Абатааҳ», дер эдилар, холос.

Маъноси: Ё Расулulloҳ сизга салом бўлсин, ё Абу Бакр сизга салом бўлсин ва эй отажон сизга салом бўлсин.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам ва У зотнинг икки саҳобалари — Абу Бакр ва Умар розияллоҳу анҳумоларнинг қабрлари олдида узоқ туриш ёки дуо қилиш мумкин эмас. Имом Молик раҳимахуллоҳ бу ишни маъқул кўрмаганлар ва шундай деганлар:

«Бу — олдинги уламолар қилмаган бир бидъатдир. Умматнинг охирини — унинг аввалгиларини ислоҳ қилган нарсагина ислоҳ қилур».

Қабрлари олдида овозини кўтарадиган ва у ерда кўп турадиган баъзи зиёратчиларнинг бу ишлари шариятга хилофдир. Аллоҳ таоло айтади:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالِكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ، إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾

«Эй, иймон келтирганлар! Овозингизни Пайғамбар овозидан юқори кўтарманг ва унга бир-бирингиз ила сўзлашгандек дағал сўз айтманг, ўзингиз сезмаган ҳолда амалларингиз ҳабата бўлиб қолмасин.

Албатта, Расулulloҳнинг ҳузурида овозларини пастлатганлар, ана ўшалар Аллоҳ қалбларини тақвога имтиҳон қилган зотлардир. Уларга мағфират ва улкан ажр бор» [Хужурот: 2-3].

Чунки Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қабри ҳузурида узоқ туриш ва кўп марта салом бериш — одамларнинг тўпланишига, шовқин-сурон ва овозларнинг баландлашишига сабаб бўлади. Бу эса Аллоҳ таоло мусулмонлар учун Қуръони Каримда нозил қилган аниқ оятларга хилофдир.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам тирик чоғларида ҳам, вафотларидан кейин ҳам ҳурмат қилинишлари лозим. Шунинг учун, мўмин инсон қабрлари ҳузурида шариат одобларига хилоф келадиган ишларни қилмаслиги лозим.

Шунингдек, баъзи зиёратчилар ва бошқалар томонидан қабрлари олдида қасддан дуо қилиш, қабр томон юзланиб, қўлларини кўтариб дуо қилиш амали — буларнинг барчаси Расулulloҳнинг саҳобалари ва уларга яхшилик билан эргашган салафи солиҳларнинг йўлига хилофдир. Балки бу — динда пайдо қилинган бидъатлардан.

Шунингдек Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга салом берганда баъзи зиёратчиларнинг ўнг қўлини чап қўли устига қўйиб, уларни кўкрагига ёки унинг остига қўйиб, намоздаги ҳолатда туриши — У зотга салом бериш вақтида жоиз эмас. Чунки бу ҳолат ҳузув ва таъзим белгиси бўлиб, бу ҳолатда фақат Аллоҳ учунгина турилади. Бунини ҳофиз Ибн Ҳажар раҳимаҳуллоҳ «Фатҳ» асарида уламолардан нақл қилган.

Ҳеч ким ҳужраларини силаш ёки унинг атрофида тавоф қилиш билан Аллоҳга яқинлашиши ва Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ҳожатини ўташлари, касалига шифо беришлари ёки шу каби ишларни сўраши мумкин эмас. Чунки бу нарсалар фақат Аллоҳ таолодан сўралади.

Мадинани зиёрат қилган инсон у ердалик пайтида Қубо масжидини зиёрат қилиши мустаҳаб. Чунки Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам у ерга уловга миниб ҳам пиёда ҳам борар эдилар ва у ерда икки ракат намоз ўқир эдилар. Саҳл ибн Хунайф разияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ، فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً، كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ».

«Ким таҳорат олиб сўнгра Қубо масжидига келса ва унда намоз ўқиса, Умра ажричалик савоб олади», деганлар».

Бақиъ қабрларини, шаҳидлар ва Ҳамза разияллоҳу анҳуларнинг қабрини зиёрат қилиш суннат. Чунки Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам уларни зиёрат қилиб, уларнинг ҳақларига дуо қилар эдилар. Ҳамда Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

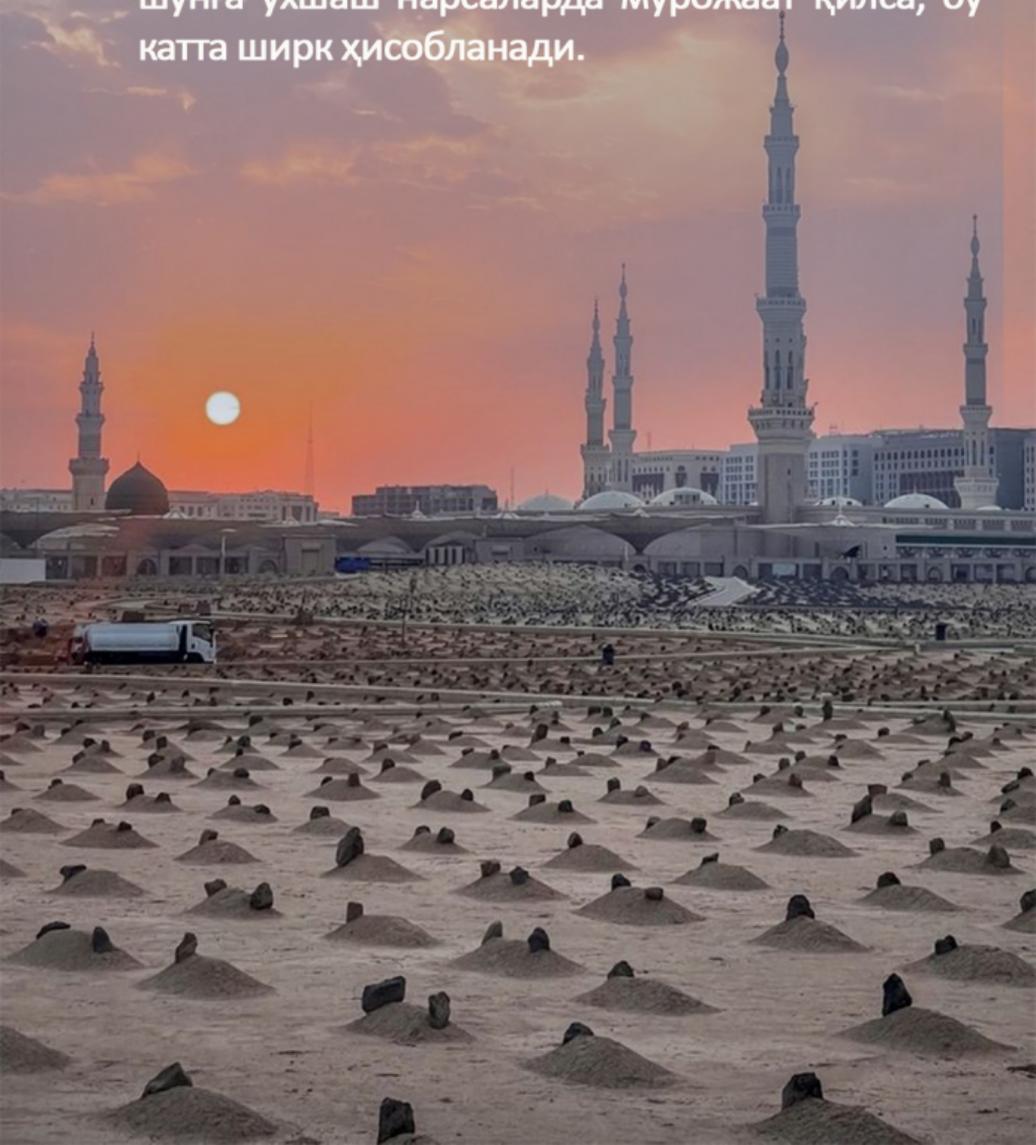
«كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَزُورُوهَا، فَإِنَّهَا تُدَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ»

«Мен сизларни қабрларни зиёрат қилишдан қайтарган эдим. Бас, уни зиёрат қилинглар! Албатта, у сизларга охиратни эслатади», деганлар. Уларнинг қабрлари ва бошқа қабрларни зиёрат қилганларида: «Ассаламу алайкум аҳлад-дияри минал-мўминийна вал-муслимийн, ва иннаа ин шаа Аллоҳу бикум лааҳиққун ва ярҳамуллоҳул-мустақдимийна миннаа вал-мустаъхирийн. Насъалуллоҳу ланаа валакумул-ъаафияҳ». Маъноси: Ассалому алайкум, мўмин муслмонлар диёри аҳли! Биз ҳам, иншааллоҳ, сизларга қўшиламыз. Олдимиздан ўтганларни ҳам орқамиздан келадиганларни ҳам Аллоҳ раҳматига олсин. Аллоҳдан бизга ҳам, сизга ҳам офият сўраймыз.

Қабрларни зиёрат қилишдан мақсад – охиратни эслаш, вафот этганларга дуо қилиш орқали яхшилик қилиш ва Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатларига эргашиш эканида шубҳа йўқ. Мана шу – шаръий зиёратдир.

Агар қабрлар зиёрати дуо қилиш мақсадида, Аллоҳдан улар воситасида ёки уларнинг шаъни орқали сўраш ниятида қилинса, бу бидъат ва мункар саналган зиёратдир. Бунини Аллоҳ, на Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шариат қилиб берган ва на солиҳ салафлар бундай қилган. Агар кимдир ўликлардан эҳтиёжини рўёбга чиқаришларини ёки касалликдан шифо беришларини сўраса ва шунга ўхшаш нарсаларда мурожаат қилса, бу катта ширк ҳисобланади.

Келинг эй китобхон! Шу ҳақида айтилган баъзи тўқима ҳадисларни билиб олишингиз ва ундан эҳтиёт бўлишингиз учун сизга баёнлаб берай:

- 1 «Ким ҳаж қилса ва мени зиёрат қилмаса, дарҳақиқат менга жафо қилибди».
- 2 «Ким мени вафотимдан кейин зиёрат қилса, тириклигимда зиёрат қилгандай бўлади».
- 3 «Ким мени ва отам Иброҳимни бир йилда зиёрат қилса, Аллоҳ унга жаннат беришига кафилман».
- 4 «Ким қабримни зиёрат қилса, унга шафоатим вожиб бўлур».

Бундай ва бу каби ҳадислар Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламдан собит бўлмаган. Ҳофиз Уқайлий раҳимаҳуллоҳ шундай деган: «Бу бобда бирор саҳиҳ нарса мавжуд эмас». Ҳофиз Ибн Ҳажар «Ат-Талхис» асарида — бу ривоятларнинг кўпини зикр қилгандан кейин — шундай деган: «Бу ҳадиснинг барча ривоят йўллари заифдир». Ҳаж ёки умрадан олдин ёки кейин Масжиди Набавийни зиёрат қилиш ҳаж ёки умранинг суннатларидан ёки камолдан эмас. Чунки Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг масжидини зиёрат қилиш ўзига хос мустақил равишда мустаҳаб амалдир. Агар ҳаж қилувчи ёки умра қилувчи уни зиёрат қилмаса, ҳеч қандай гуноҳ йўқ. Ҳаж, умра ва Масжиди Набавий зиёрати ўзаро боғлиқ эмас, булар алоҳида ибодатлардир.

Шунинг учун ким ҳаж ёки умра қилса, унга масжидни зиёрат қилиш фарз эмас. Худди шундай, ким масжидни зиёрат қилса, унга ҳаж ёки умра қилиш вожиб эмас. Агар кимдир ҳаж, умра ва Масжиди Набавий зиёратини бир сафарда бирлаштира, бу жоиз ва ҳеч қандай айб йўқ.

Масжиди Набавийни зиёрат қилишдаги хилоф ишлар

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қабрларини зиёрат қилганда деворлар ёки темир панжараларга сурталиш, барака олиш умидида иплар ёки шу каби нарсаларни тўрларга боғлаш.

Барака — Аллоҳ ва Унинг Расули соллаллоҳу алайҳи ва саллам шариат қилган нарсаларда, бидъатларда эмас.

Уҳуд тоғидаги ғорларга, шунингдек, Маккадаги Ҳиро ва Савр ғорларига бориш, уларда матолар боғлаш, Аллоҳ рухсат бермаган дуоларни қилиш ва бу ишларда ўзини қийнаш — буларнинг барчаси шариатда белгиланмаган, нотўғри амаллардир.

Пок шариатда бу бидъатларнинг бирортасининг асли йўқ.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга тегишли деб даъво қилинадиган баъзи жойлар — масалан, туяси тўхтаган жой, Хотам қудуғи ёки Усмон қудуғи каби жойларни зиёрат қилиш ва бу ерлардан барака олиш мақсадида тупроқ олиш.

Бақиъ ва Уҳуд шаҳидларининг қабристонини зиёрат қилаётганда дуо қилиш, уларнинг устига Аллоҳга яқинлашиш ва барака талаб қилиб пул ташлаш ҳам шу жумладан.

Бу ишлар катта хатолардан бўлиб, уламолар таъкидлаганидек, катта ширқдандир. Бунга Аллоҳнинг Китоби ва Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатлари ҳам далолат қилади. Чунки ибодат фақат Аллоҳнинг Ўзига хос бўлиб, Ундан бошқа ҳеч кимга дуо қилиш, сўйиш, назр қилиш ва шунга ўхшаш ибодатлар жоиз эмас. Аллоҳ таоло шундай деган:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾

«Ҳолбуки, улар фақат Аллоҳгагина ибодат қилишга, Унинг динигагина ихлос қилишга, бошқа динларга мойил бўлмастикка буюрилган эдилар...». [Баййина: 5].

Аллоҳу аълам! Пайғамбаримиз Мухаммадга ва У кишининг аҳли аёллари ва асҳобларига Аллоҳ таолонинг саломи ва салавоти бўлсин!

Ислом билан 100 дан ортиқ тилда танишинг

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com

Пайгамбаримиз ﷺ ҳадисларининг
аниқ таржималари ва шарҳлари
(60 дан ортиқ тилда)

بيان الإسلام
byenah.com

Ислом билан таништирувчи
ва таълимий материаллар
(120 дан ортиқ тилда)

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

Қуръони карим маъноларининг
аниқ таржималари
(75 дан ортиқ тилда)

موسوعات وخدمات إسلامية باللغات
s.islamenc.com

Дунё тилларида Исломий
мавзуларга оид маълумотлар
тўплами

مناخ الإسلام
islamcontent.com

Исломий материалларнинг
кенг қамровли тўплами
(125 дан ортиқ тилда)

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

Дунё тилларида ҳаж ва умрага
оид маълумотлар

جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

